

Opvs Theologicvm

Mauro, Silvestro

Romae, MDCLXXXVII

Q. 36. Vtrum peccatum habituale, tum personale, tum originale consistat formaliter in priuatione culpabili debitæ bonitatis, & aptitudinis ad vltimum finem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84131](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84131)

supra peccatum præteritum, seu supra hoc, quod est peccasse.

6. Probatur; nam potest verificari, quod quis peccauerit, absque eo, quod verificetur, quod perseveret moraliter in peccato commisso: ex. gr. de Sancto Petro verificatur, quod negauerit Christum, & non verificatur, quod perseveret moraliter in peccato negandi Christum; sed si idem omnino esset peccasse, ac perseverare moraliter in peccato, non posset vnum verificari sine alio, & consequenter omnia peccata essent irremissibilia; ergo non est idem omnino peccasse, ac perseverare moraliter in peccato, ac proinde hoc, quod est perseverare moraliter in peccato, aliquid addit distinctum supra hoc, quod est, peccasse.

7. Addo, quod sicut perseverare moraliter in peccato personali addit aliquid supra hoc, quod est, peccasse personaliter, sic perseverare moraliter in peccato originali addit aliquid supra hoc, quod est, peccasse originaliter. Patet: nam de omnibus verificatur, quod in Adamo peccauimus, iuxta illud Apostoli ad Rom. 5, in quo omnes peccauerunt; sed de baptizatis non verificatur, quod perseverent in peccato originali, quod in Adamo commiserunt; ergo hoc, quod est, perseverare in peccato originali addit aliquid supra hoc, quod est peccasse in Adamo.

8. Ad 1. nego antecedens, & retorqueo argumentum. Nam sicut plures aliæ actiones postquam physicè transferunt, remanent moraliter, & æquivalenter in suo effectu, sic actiones peccaminosæ postquam physicè transferunt, remanent moraliter in aliquo suo effectu, quo homo constituitur malus, peccator, Deo odibilis &c.

9. Ad 2. concedo maiorem, & nego minorem. Nam qui peccauit est indifferens ad hoc, vt transacto peccato, remaneat moraliter malus, & peccator, eo quod non obtinuerit remissionem peccati, ac proinde hoc, quod est perseverare in peccato addit aliquid supra hoc, quod est peccasse.

QVÆSTIO XXXVI.

Virum peccatum habituale, tum personale, tum originale consistat formaliter in priuatione culpabili debitæ bonitatis, & aptitudinis ad vltimum finem.

S. Thom. 1.2. quæst. 86. art. 1. & 2.

1. Videtur, quod non: primò quia peccatum habituale non consistit formaliter in eo, quod est pœna peccati actualis; sed priuatio debitæ aptitudinis ad finem vltimum est pœna peccati actualis: nam ideo Deus peccatorem priuat debitam bonitatem, & debitam aptitudinem ad suum vltimum finem, quia peccauit; ergo &c.

2. Secundò peccatum habituale non consistit in eo, quod est à Deo volitum; sed Deus

vult, vt qui peccauit, careat debita aptitudine ad suum vltimum finem; ergo &c.

3. Tertio peccata habitualia multiplicantur specie, & numero etiam in eodem subiecto: ex. gr. peccatum habituale furti differt specie à peccato habituali homicidij; sed priuationes bonitatis debitæ, & debitæ aptitudinis ad vltimum finem, non multiplicantur specie, neque numero in eodem subiecto; ergo &c. Probatur minor; nam posita vna priuatione alicuius formæ, non ponitur in eodem subiecto alia priuatio eiusdem formæ; ex. gr. posito, quod oculus sit cæcus vna cæcitate, & vna priuatione visus, non fit cæcus alia cæcitate, & alia priuatione visus; ergo posita in eodem homine vna priuatione debitæ bonitatis, & debitæ aptitudinis ad vltimum finem, non ponitur alia priuatio eiusdem debitæ bonitatis, & aptitudinis ad vltimum finem.

4. Quarto vnum peccatum habituale est peius alio, ex. gr. peccatum homicidij est maius peccato furti; sed vna priuatio eiusdem formæ non est peior alia; ergo non omnia peccata mortalia habitualia possunt consistere in priuatione eiusdem bonitatis, & aptitudinis ad vltimum finem.

5. Quintò si quodlibet peccatum mortale consisteret in priuatione debitæ aptitudinis ad finem, etiam peccatum originale, quod est mortale, consisteret in tali priuatione; sed hoc est falsum; ergo &c. Probatur minor: nam sequeretur, quod Deus, dum in generatione hominis creat animam rationalem, eamque infundit corpori, esset causa peccati originalis, in anima; quod est absurdum. Probatur sequela; nam Deus creat animam priuatam debita aptitudine ad finem; sed nulla alia causa potest assignari talis priuationis, nisi Deus, qui animam creat; ergo &c.

6. Sextò peccatum veniale habituale non consistit in priuatione debitæ aptitudinis ad finem siquidem peccatum veniale potest coniungi cum tali aptitudine; neque consistit in alia priuatione; ergo neque peccatum mortale habituale consistit formaliter in priuatione.

7. Septimò non potest explicari, vtrum hæc priuatio sit pura priuatio, an potius identificetur cum aliquo positiuo; ergo &c.

8. Respondeo, quod cum ostenderimus peccatum habituale mortale addere aliquid supra peccatum actuale, sequitur, vt explicemus, quid addat; & quia plures sunt sententiæ, primò explicabimus veram sententiam, deinde proponemus, & iudicium feremus de alijs opinionibus.

9. Dicendum igitur; peccatum mortale habituale tum personale, tum originale consistit formaliter in priuatione culpabili ex se perpetua debitæ bonitatis, & debitæ aptitudinis ad vltimum finem naturæ rationalis.

10. Probatur; nam peccatum mortale habituale consistit formaliter in eo, per quod peccatum mortale actuale, postquam physicè transijt,

Q

transijt,

transiit, perseverat moraliter, & æquivalenter; sed peccatum mortale actuale postquam physicè transiit, perseverat moraliter, & æquivalenter per privationem culpabilem ex se perpetuam debitæ bonitatis, & debitæ aptitudinis ad ultimum finem naturæ rationalis; ergo peccatum mortale habituale consistit formaliter in tali privatione. Probatur minor: peccatum enim mortale actuale est actus liber, quo homo, vel Angelus facit se ipsum simpliciter malum, & aversum à Deo ultimo fine naturæ rationalis; ergo perseverat moraliter, & æquivalenter per illud, per quod qui peccat, etiam transacto peccato actuale, remanet simpliciter malus, & aversus à Deo ultimo fine; sed qui peccavit, remanet permanentemente malus per privationem à peccato actuale relictam debitæ bonitatis, & debitæ aptitudinis ad suum ultimum finem; ergo qui peccavit, perseverat moraliter malus per talem privationem. Probatur assumptum: nam unumquodque est simpliciter malum per privationem debitæ bonitatis, & debitæ aptitudinis ad finem: ex gr. quia finis domus est habitatio, domus inepta ad hoc, ut habitetur, est mala; quia finis calcei est calceatio, calceus ineptus ad calceandum est malus; ergo etiam homo, vel Angelus constituitur simpliciter malus per privationem debitæ aptitudinis ad ultimum finem naturæ rationalis, qui est beatitudo, ac proinde peccatum mortale actuale moraliter perseverat per talem privationem, in eaque formaliter consistit.

11. Confirmatur: nam actio, per quam aliquis se ipsum excaecat, perseverat moraliter in cæcitate, siue in privatione visus: actio, qua quis se vulnerat, vel occidit, perseverat moraliter in vulnere, vel in morte; sed peccatum mortale actuale est actio, vel omisso libera, qua homo se ipsum facit malum, & ineptum ad suum ultimum finem; ergo perseverat moraliter in privatione remanente ex se perpetua à debitæ aptitudinis ad suum ultimum finem, consequendum, per quam privationem constituitur simpliciter malus, & ineptus ad suum ultimum finem.

12. Breuiter: peccatum mortale actuale est actio libera, qua homo, vel Angelus facit se ipsum simpliciter malum, & ineptum ad suum ultimum finem; ergo peccatum habituale consistit in eo, per quod, transacto peccato actuale, homo, vel Angelus remanet simpliciter malus, & ineptus ad suum ultimum finem; sed remanet simpliciter malus per privationem ex se perpetuam à peccato actuale inductam debitæ bonitatis, & debitæ aptitudinis ad suum ultimum finem; ergo peccatum habituale consistit formaliter in tali privatione.

13. Sed quia privatio non potest intelligi, nisi per formam oppositam, quæres primò, quid sit aptitudo naturæ rationalis ad suum ultimum finem, in cuius aptitudinis privatione consistit peccatum habituale?

14. Respondeo, quod aptitudo naturæ rationalis ad suum ultimum finem supernaturalem consistit in gratia sanctificante, quæ est qualitas supernaturalis. Proportionaliter aptitudo ad ultimum finem naturalem consistit in qualitate aliqua naturali distincta ab ipsa natura rationali. Probatur: nam natura rationalis est inoffensa ad hoc, ut sit apta, & inepta ad suum ultimum finem naturalem; ergo talis aptitudo addit aliquid distinctum naturæ rationali; sed hoc, quod addit, cum ipsa bonitas, qua natura rationalis constituitur simpliciter bona, non potest esse aliquid purè negativum, vel extrinsecum naturæ; ergo debet consistere in aliquo positivo intrinseco naturæ, ac proinde in aliqua qualitate.

15. Confirmatur: nam sicut aliæ naturæ constituntur bonæ in suo genere per qualitates superadditas intrinsecas: e.g. Sol constituitur bonus, & aptus ad suum finem illuminandum mundum, per qualitatem intrinsecam, & superadditam lucis sensibilis; sic natura rationalis constituitur simpliciter bona, & apta ad suum finem naturalem per aliquam qualitatem intrinsecam, quasi per lucem spirituales. Rursus sicut Sol per privationem permanentem lucis sensibilis constitueretur tenebrosus, & malus in genere Solis; sic natura rationalis per privationem permanentem huius qualitatis spiritualis constituitur permanentemente malus, & peccatrix in genere naturæ rationalis.

16. Dices: natura intelligitur bona, & apta ad suum finem naturalem per hoc præteritum, quod careat peccato; ergo bonitas naturæ rationalis debet consistere in qualitate positiva.

17. Respondeo, quod sicut peccatum mortale sua ratione significat defectum, & privationem, sic carentia peccati debet significare aliquid positivum. Confirmatur, nam quia tenebræ significant privationem, ineptè dicitur lucem Solis consistere in pura negatione tenebrarum; ergo à pari.

18. Quæres secundò, vtrum in natura rationali eleuata ad finem supernaturalem simul cum qualitate supernaturali gratiæ, remanet etiam qualitas naturalis, qua est apta ad suum finem naturalem?

19. Respondeo negatiuè. Sicut enim Sol eleuaretur ad lucem quandam supernaturalem continentem eminenter lucem habitabilem naturalem cum incomparabili excessu, non deberet retinere lucem naturalem; sic cum natura rationalis eleuatur ad qualitatem supernaturalem gratiæ, quæ continet eminenter cum incomparabili excessu qualitatem naturalem, qua constitueretur apta ad finem naturalem, non debet retinere qualitatem habitabilem naturalem. Confirmatur, nam sicut finis supernaturalis non coniungitur cum naturali, sic aptitudo ad finem supernaturalem non coniungitur cum aptitudine ad finem naturalem; & sicut in humanitate Christi subiecta Verbi non coniungitur cum propria subiecta

stentia, sic aptitudo ad finem supernaturalem non coniungitur cum aptitudine ad finem naturalem.

20. Quæres tertio, vtrum peccatum habituale consistat in priuatione vtriusque qualitatis, & vtriusque aptitudinis, tum ad finem naturalem, tum ad supernaturalem:

21. Respondeo affirmatiuè. Ratio est, quia peccatum habituale est, per quod suppositum naturæ rationalis constituitur simpliciter malum; sed vt sit simpliciter malum debet esse ineptum ad suum finem etiam naturalem; quod enim est aptum ad finem naturalem, eo ipso est simpliciter non malum, sed bonum; ergo &c.

22. Confirmatur, nam si fingamus Solem ita priuari luce supernaturali, vt remaneat cum luce naturali, & cum aptitudine ad suum finem naturalem illuminandi, non erit simpliciter malus, turpis, & deformis; ergo à pari. Hinc rejicitur sententia eorum, qui dixerunt paruulos morientes sine baptismo, ac proinde cum peccato originali, fruituros beatitudine naturali. Nam paruuli cum peccato originali sunt simpliciter mali; ergo sunt inepti ad suum finem naturalem, ad beatitudinem nimirum naturalem.

23. Quæres quarto, an vna, & eadem priuatio excludat vtramque qualitatem, & aptitudinem, tum ad finem naturalem, tum ad supernaturalem?

24. Respondeo affirmatiuè. Sicut enim tenebræ excludunt à subiecto tenebroso omnem lucem, tum naturalem, tum supernaturalem, sic peccatum excludit omnem aptitudinem ad finem, tum naturalem, tum supernaturalem. Ratio est, quia sicuti tenebræ excludunt lucem sub ratione communi lucis, siue sit naturalis, siue supernaturalis; sic peccatum excludit aptitudinem ad finem sub ratione communi, seu sit naturalis, seu supernaturalis. Hinc sequitur, quod sicuti aer carens sola luce supernaturali, non esset simpliciter tenebrosus, sic homo carens sola aptitudine ad finem supernaturalem, non esset simpliciter malus.

25. Quæres quinto, quo pacto priuatio debet bonitatis, siue aptitudinis ad vltimum finem inducatur in naturam rationalem à peccato mortali actuali?

26. Respondeo, quod peccatum mortale aduale est actio, qua peccans occidit animam suam moraliter, & facit se ipsum simpliciter malum; ergo sicut actio, qua homo occiditur physicè, relinquit in corpore priuationem ex se perpetuam vitæ physicæ, id est vnionis cum anima, sic actio, qua quis occidit moraliter animam suam, relinquit priuationem ex se perpetuam vitæ moralis, & aptitudinis ad vltimum finem, per quam priuationem anima hominis peccantis mortaliter remanet mortua, & mala.

27. Confirmatur, nam sicut vita oculi est aptitudo ad videndum, ac proinde oculus cæ-

cus, & ineptus ad videndum, est oculus mortuus; sic vita animæ est aptitudo ad suum vltimum finem, ac proinde anima inepta ad consequendum suum vltimum finem est anima moraliter mortua; ergo sicut actio excæcatoria oculi relinquit in oculo priuationem aptitudinis ad videndum, quæ aptitudo est vitæ oculi; sic actio mortaliter peccaminosa relinquit in anima priuationem aptitudinis ad suum finem, quæ aptitudo est vitæ moralis animæ.

28. Quæres sexto, vtrum quodlibet peccatum mortale relinquat proportionalem priuationem, & peccatum maius relinquat priuationem peiorem?

29. Respondeo affirmatiuè. Cum enim per nouum peccatum mortale anima moraliter de nouo moriatur, & fiat peior, quodlibet peccatum debet relinquere nouam priuationem aptitudinis ad finem. Rursus cum per maius peccatum peccans fiat peior, peccatum maius relinquit priuationem peiorem. Sanctus Thomas 1. 2. quæst. 86. art. 1. ad 3. explicat hoc ipsum exemplo vmbre. Nam sicut vmbra est priuatio lucis causata à corpore, sic peccatum mortale habituale est priuatio debite bonitatis causata à peccato actuali; ergo sicut vmbre diuersificantur pro diuersitate corporum, à quibus causantur, sic peccata habitualia diuersificantur pro diuersitate peccatorum actualium, à quibus causantur.

30. Dices: posita vna priuatione physica, non potest induci noua priuatio physica: ex. gr. posita in aere vna priuatione physica totius lucis, non potest induci alia priuatio physica lucis; ergo posita vna priuatione morali, non potest induci alia.

31. Respondeo, transeat antecedens, & nego consequentiam. Disparitas est, quia priuatio moralis est priuatio excludens formam, non vtcumque, sed per modum indignitatis; & quia forma potest excludi per plures indignitates, & per maiores, & maiores in infinitum, ideo priuationes morales possunt multiplicari in infinitum.

32. Quæres septimo, quo pacto ex peccato Adami sequatur in ijs, qui ex Adamo generantur, priuatio, in qua consistit peccatum originale?

33. Respondeo, quod in Adamo tanquam in capite moraliter fuit tota natura humana, naturali generatione ex ipso propaganda, ac proinde peccante Adamo, peccauit in eo tota natura, iuxta illud Apostoli ad Romanos 5. *Omnes in Adam peccauerunt*; ergo Adam peccando non solum se ipsum, sed totam naturam priuauit aptitudine ad finem vltimum, & constituit malam, ac proinde omnes ex Adamo nascituri per naturalem generationem, contraxerunt debitum, vt nascerentur mali, & priuati aptitudine ad finem; ergo cum generantur, ipsa carnalis generatio per concupiscentiam, & semen infectum habet vim generandæ illos priuatos debita aptitudine ad finem, in qua priuatione consistit peccatum originale;

34. Confirmatur; nam aliquando pater potest ita insanire, ut vitiatum semine, determinetur ad generandos filios insanos; ergo Adam per peccatum potuit ita fieri malus, ut vitiatum semine, determinaretur ad generandos filios, qui in ipso peccauerunt, priuatos debita aptitudine ad finem, adeoque malos, & peccatores.

35. Dices; anima rationalis non procedit ab Adamo per carnalem generationem, sed creatur à Deo; ergo generatio carnalis per semen infectum non potest habere vim priuationis animam aptitudine ad finem, in qua priuatione consistit peccatum originale.

36. Respondeo, concedo antecedens, & nego consequentiam, ac dico, quod licet anima rationalis non generetur, sed creatur à Deo, tamen creatur ad exigentiam generationis, qua generatur corpus, & creatur accidentaliter talis, qualis exigitur à corpore, & à generante; sed corpus infectum concupiscentia exigit, ut anima creetur ita, ut non detur illi aptitudo ad finem; ergo &c.

37. Confirmatur; nam generans licet non generet animam, tamen vnit illam corpori, & vniedo impedit, ne anima habeat propriam subsistentiam; ergo proportionaliter generans dum vnit animam corpori infecto concupiscentia, potest impedire, ne anima habeat aptitudinem ad finem, & sic causare priuationem aptitudinis ad finem.

38. Quæres octauo, utrum priuatio debita aptitudinis ad vltimum finem naturæ rationalis sit verè, & propriè peccatum?

39. Respondeo affirmatiuè, ut ex doctrina Tridentini probabitur quæst. 37. Ratio est, quia id, per quod homo constituitur culpabiliter malus, & ineptus ad suum finem, est verè, & propriè peccatum; sed homo per talem priuationem culpabiliter constituitur malus, & ineptus ad vltimum finem naturæ rationalis; ergo &c.

40. Quæritur nono, utrum talis priuatio sit peccatum per se ipsam præcisè, an potius in quantum includit peccatum actuale præteritum?

41. Respondeo, quod est propriè peccatum, in quantum includit peccatum actuale præteritum. Ratio est, quia peccatum ex sua ratione debet esse voluntarium, & liberum; ergo talis priuatio est peccatum, in quantum est voluntaria, & libera; sed in quantum est voluntaria, & libera, includit peccatum actuale præteritum, à quo voluntariè, & liberè inducta est talis priuatio; ergo in quantum est peccatum, includit peccatum actuale præteritum. Sicut ergo si quærat, utrum Petrus, prout distinguitur à sua vocatione, sit hic, respondendum est affirmatiuè; si verò quæratur vltèrius, utrum Petrus sit hic per se ipsum præcisè, an potius in quantum includit vocationem, dicendum, quod est hic in quantum includit vocationem, qua formaliter est hic; sic dum quæritur, utrum priuatio debita aptitudinis ad finem, in quantum distinguitur

à peccato actuale præterito, sit peccatum, respondendum est affirmatiuè; dum verò quæritur, utrum talis priuatio sit peccatum per se ipsam præcisè, an in quantum includit peccatum actuale præteritum, dicendum, quod est propriè peccatum, in quantum includit peccatum actuale præteritum.

42. Quæritur decimo, utrum, & quomodo sit peccatum habituale tum personale, tum originale sit reatus culpæ, sit macula, & labe sit pollutio, sit immunditia, & sit auersio à Deo?

43. Respondeo, quod primò peccatum habituale dicitur reatus culpæ. Reatus enim culpæ est id, per quod qui peccauit mortaliter remanet malus, & propter illam malitiam reus diuinæ inimicitiae, & odij diuini; sed per hoc quod qui peccauit, careat debita aptitudine ad finem, remanet malus, & propter illam malitiam reus diuinæ inimicitiae, & odij diuini; ergo priuatio, in qua consistit peccatum, est reatus culpæ. Secundò dicitur macula, & labe animæ. Sicut enim corpus, quod debet habere quandam candorem, & fulgorem, caret debito fulgore, & candore, maculatur sic anima, cui debetur candor, & fulgor gratiæ, & aptitudinis ad finem, si careat gratiæ, & aptitudine ad finem, per hanc carentiam maculatur. Tertio dicitur pollutio, & immunditia. Sicut enim corpus, per hoc, quod videnti reddatur abominabile, dicitur pollutum, & fieri immundum, sic natura rationalis per priuationem aptitudinis ad finem redditur Deo videnti abominabilis, ideoque pollutur, & immunda. Quarto demum dicitur auersio à Deo. Nam sicut natura rationalis per hoc, quod sit apta ad vltimum finem, constituitur conuersa ad suum vltimum finem, hoc est Deum, sic per hoc, quod careat tali aptitudine, & conuersione ad vltimum finem, redditur auersa ab vltimo fine, hoc est à Deo.

44. Dices; peccatum habituale consistit in dignitate, qua anima propter peccatum præteritum, quod amplius non existit, est digna ut Deus non det illi gratiam, & aptitudinem ad finem; sed hæc dignitas intelligitur prius natura, quam priuatio gratiæ, & aptitudinis ad finem; ergo peccatum habituale consistit in aliquo, quod est prius natura, quam priuatio gratiæ, siue aptitudinis ad finem, ac proinde non consistit in ipsa priuatione aptitudinis ad finem.

45. Respondeo, distingo maiorem; peccatum habituale radicaliter, & fundamentaliter consistit in dignitate illa, concedo maiorem formaliter, nego maiorem; concedo minorem; & distingo eodem modo consequens. Peccatum habituale formaliter non consistit in eo, quo posito, adhuc anima est indifferens ut remaneat mala, & peccatrix, vel non remaneat mala; sed posita dignitate illa, qua anima, quia peccauit, est digna, ut Deus non get illi gratiam, & aptitudinem ad vltimum finem, anima est indifferens ad hoc, ut remaneat, vel non remaneat mala, & peccatrix nam

nam si Deus, non obstante illa dignitate carendi aptitudine ad ultimum finem, det animæ gratiam, & aptitudinem ad ultimum finem, anima non remanet mala, & peccatrix, sed fit bona, & iusta; si Deus non det talem aptitudinem, anima remanet mala, & peccatrix; ergo peccatum habituale formaliter consistit in priuatione aptitudinis ad finem, in dignitate autem talis priuationis præcedente natura ipsam priuationem consistit solum fundamentaliter.

46. Si verò quærat, quid sit hæc dignitas carendi aptitudine ad finem, in qua dignitate peccatum habituale consistit solum fundamentaliter, dico, quod in instanti, in quo aliquis peccat actualiter, ipsum peccatum actuale est dignitas, ut peccans immediatè post, & per totam æternitatem careat aptitudine ad finem, & remaneat habitualiter malus, & peccator; in secundo instanti, vel momento immediatè sequenti peccatum actuale, per ipsum peccatum præteritum anima est digna carere aptitudine ad finem, & sic est mala fundamentaliter, est autem mala formaliter, per priuationem aptitudinis; in tertio momento est digna carere aptitudine ad finem per hoc, quod peccarit, & in secundo momento perseverarit moraliter in peccato per priuationem aptitudinis ad finem, constituitur autem peccatrix per hoc, quod etiam in tertio momento careat aptitudine ad finem. Idem dic proportionaliter de alijs momentis consequentibus. Confirmatur exemplo physico. Nam aliud est, quod Angelus ex gr. nunc formaliter duret, aliud, quod exigit durare. Nam exigit durare per hoc, quod immediatè ante durarit; at formaliter durat nunc per ipsam durationem datam illi, quia immediatè ante duravit. Et quidem potest verificari, quod Angelus nunc exigit durare, & tamen non duret. Si enim Deus contra exigentiam Angeli ad durandum nunc, destruat Angelum, Angelus exiget durare, & tamen non durabit nunc, Deo nolente satisfacere huic exigentiæ. Proportionaliter aliud est, quod homo sit dignus hic, & nunc remanere peccator, aliud quod remaneat nunc peccator. Nam homo est dignus remanere peccator per hoc, quod immediatè ante fuerit peccator, hoc est priuatus aptitudine ad finem; at remanet formaliter peccator per hoc, quod nunc remaneat priuatus aptitudine ad finem.

47. Quæritur undecimo, & ultimo, quo pacto reatus culpæ distinguatur à reatu poenæ, & sit ab illo separabilis?

48. Respondeo, quod reatus culpæ consistit in hoc, ut qui peccavit, remaneat malus, turpis, & à Deo auersus, per priuationem aptitudinis ad finem; reatus poenæ consistit in hoc, ut qui peccavit, remaneat debitor luendæ poenæ; sed hæc duo distinguuntur cum aliqua separabilitate, siquidem potest auferri totus reatus culpæ consistens in priuatione

aptitudinis ad finem, & remanere obligatio ad poenam, vel ad partem poenæ; potest enim Deus illi, qui peccavit, & propter peccatum commissum deberet remanere malus, & incipere ad finem, dare gratiam, & aptitudinem ad finem, & tamen non remittere debitum totius poenæ, eo pacto, quo Deus infantibus in baptismo remittit culpam, & tamen non remittit debitum luendæ poenæ mortis, & alias poenas temporales; ergo &c. Si verò quærat, in quò consistat reatus poenæ, Respondetur consistere in hoc, ut quis peccando meritis poenam fuerit, & illam non luerit, neque pro ipsa satisfecerit, aut eius remissionem obtinuerit. Et quia potest contingere, ut licet aliquis post peccatum recuperaverit aptitudinem ad finem, & sic obtinuerit remissionem culpæ, tamen neque poenam luerit, neque pro poena satisfecerit, aut eius remissionem obtinuerit, potest contingere, ut ablati fuerit reatus culpæ, remanente aliquo reatu poenæ. Porro remisso reatu culpæ mortalis, semper remittitur reatus poenæ æternæ, nec potest non remitti, ut suo loco ex professo probabitur. Ratio est, quia poena æterna, hoc est æterna miseria non potest infligi nisi malo, & inimico Dei; ergo cum remissa est culpa, ac proinde qui peccavit non remanet malus, non potest illi infligi poena æterna. At dimissa culpa, potest non remitti tota poena temporalis, quia hæc potest etiam infligi homini non malo, & non inimico propter bonum totius Reipublicæ. Reatus tamen poenæ æternæ videtur distinguere realiter à reatu culpæ. Nam reatus culpæ consistit in priuatione aptitudinis ad finem; formalis autem reatus poenæ æternæ consistit in hoc, ut qui peccavit, non luerit poenam, nec pro illa satisfecerit, nec eius remissionem obtinuerit, quæ distinguuntur à priuatione aptitudinis ad finem, licet ex hac priuatione sequantur, eo pacto, quo proprietates sequuntur ex essentia.

49. Ad 1. distinguo maiorem; peccatum habituale non consistit formaliter in eo, quod est poena peccati, in quantum est poena peccati, quam homo patitur contra suam voluntatem, concedo; in quantum est aliquid homini voluntarium per denominationem à peccato actuali, nego; distinguo eodem pacto maiorem; & nego consequentiam. Idem secundum eandem rationem non potest esse simul poena, & culpa, seu peccatum, ut optime docet Sanctus Thomas 1. 2. quæst. 87. art. 1. Ratio allata à Sancto Doctore est, quia culpa ex sua ratione debet esse voluntaria, & libera peccanti, poena autem ex sua ratione debet esse inuoluntaria punito; nam qui voluntariè peccat, contra suam voluntatem debet pati poenam; sed idem secundum eandem rationem non potest esse eidem voluntarium, & inuoluntarium; ergo idem secundum eandem rationem non potest esse poena, & culpa. At idem secundum diuersam rationem,

nem, & per denominationem ab vna voluntate præterita, potest esse voluntarium, & sic esse peccatum, & culpa, & secundum aliam rationem, & per denominationem ab alia voluntate præterita, potest esse inuoluntarium, & sic esse pœna; ex. gr. si aliquis voluntariè, & liberè se excæcauerit, ac deinde contra propriam voluntatem remaneat cæcus, eadem cæcitas in quantum est voluntaria, & libera per denominationem à voluntate præterita, habet rationem culpæ, & peccati; in quantum est inuoluntaria per denominationem à voluntate præterita, potest habere rationem pœnæ peccati præteriti, quo se ipsum excæcauit. In caso nostro qui mortaliter peccat, voluntariè, & liberè facit se ipsum simpliciter malum, & ineptum ad vltimum finem; ergo priuatio debitæ aptitudinis ad finem, in quantum per denominationem à peccato actuali, per quod fuit voluntariè, & liberè inducta, est voluntaria, habet rationem culpæ, & peccati habitualis; eadem priuatio, in quantum contra propriam voluntatem à Deo infligitur peccatori, quia peccauit, habet rationem pœnæ; ergo eadem priuatio est pœna simul, & culpa, sed ita, vt per diuersam rationem, & per formam realiter diuersam sit pœna, & culpa; eo pacto, quo lac est formaliter album, & dulce, sed ita, vt per diuersam rationem, & per formam realiter diuersam sit album, & dulce; nam per albedinem est album, per dulcedinem est dulce. Ideo Sanctus Thomas loco citato dicit peccatum per se non posse esse pœnam peccati, per accidens posse. Sicut enim album per se non potest esse dulce, per accidens potest esse dulce, quia album per illam formam, per quam constituitur album, non potest constitui dulce, per aliam formam potest: sic peccatum per se non potest esse pœna peccati, per accidens potest; quia per illam voluntatem, per quam est voluntarium, & peccatum, non potest esse inuoluntarium, & pœna peccati, sed per aliam voluntatem potest.

50. Ad 2. distinguo maiorem; peccatum habituale non consistit in eo, quod est à Deo volitum consequenter, in quantum est volitum consequenter ad peccatum actuale, concedo; in quantum est nolitum antecedenter ad peccatum actuale, nego; distinguo eodem pacto minorem; & nego consequentiam. Peccatum ex sua ratione debet esse voluntarium, & liberè volitum à creatura contra antecedentem voluntatem Dei; è conuerso pœna peccati debet esse volita, & inflicta à Deo iudice contra voluntatem creaturæ patientis pœnam. Quia verò eadem priuatio aptitudinis ad vltimum finem per diuersam rationem, & formam est voluntaria creaturæ contra antecedentem voluntatem Dei, & est consequenter voluntaria Deo contra consequentem voluntatem creaturæ; ideo eadem priuatio debitæ aptitudinis ad finem secun-

dum diuersam rationem, & formam est peccatum, & pœna peccati. Explicatur. Deus voluntate antecedenti signi non vult, vt homo peccet, & se ipsum priuat debitam aptitudinem ad finem; homo verò voluntariè, & liberè contra præcedentem voluntatem Dei peccat, & se ipsum priuat aptitudinem ad vltimum finem; ergo talis priuatio sub hac ratione est voluntaria, & libera homini, & contra voluntatem antecedentem Dei, & sic est verè, & propriè peccatum. Deus voluntate consequenti peccatum actuale homini non vult, vt homo in pœnam peccati habitualis prioret aptitudinem ad vltimum finem contra consequentem voluntatem eiusdem hominis, qua postquam peccauit, nollet priuari tali aptitudine, & nollet esse malus; ergo eadem priuatio sub hac ratione est à Deo voluntaria, & libera homini, & sic proprie est pœna peccati actualis præteriti; ac proinde eadem priuatio secundum diuersam rationem, & per diuersam formam, est peccatum, & pœna peccati, est homini voluntaria, & inuoluntaria, est à Deo volita, & volita.

51. Ad 3. concedo maiorem, & nego minorem. Ad probationem distinguo antecedens; posita vna priuatione physica vniuersalis non ponitur in eodem subiecto alia priuatio physica eiusdem formæ, transeat alia priuatio moralis, nego antecedens; & nego consequentiam. Iam dictum est in responsione ad sextum quæsitum, quod eiusdem formæ possunt in eodem subiecto dari plures priuationes morales per modum indigetatis.

52. Ad 4. concedo maiorem, & distinguo minorem; vna priuatio physica eiusdem formæ est peior alia, transeat; vna priuatio moralis nego minorem; & nego consequentiam. Iam dictum est in responsione ad sextum quæsitum priuationem moralem causatam à peccato actuali peiori esse peiorem.

53. Ad 5. concedo maiorem, & nego minorem. Ad probationem, distinguo maiorem; si peccatum originale consisteret in priuatione debitæ aptitudinis ad finem, loqueretur, quod Deus esset causa peccati originalis, in quantum culpa est, nego; in quantum pœna est, concedo; & nego consequentiam. Priuatio aptitudinis debitæ ad vltimum finem est peccatum originale habituale, in quantum est voluntaria, & libera per denominationem à peccato actuali Adami, quod fuit moraliter peccatum totius naturæ, hoc est omnium ex Adamo generandorum per carnalem generationem; sed sub hac ratione non causatur à Deo, tanquam à causa per se, sed solum tanquam à causa per accidens, & purè permissiua; ergo peccatum originale in quantum peccatum est, non causatur à Deo per se, sed solum per accidens, & purè permissiue. At non est absurdum, quod eadem priuatio, in quantum est pœna peccati, causetur à Deo, qui consequenter ad

ad peccatum actuale priuati hominem debita aptitudine ad finem priuatione per se causata à peccato Adami per concupiscentiam vitiosam, & semen infectum, vt explicatum est in responsione ad quintum quæsitum num. 25.

54. Ad 6. nego maiorem. In quo consistat peccatum habituale veniale explicabitur infra quæst. 38.

55. Ad 7. nego antecedens, ac dico, quod priuatio debita aptitudinis ad finem se habet proportionaliter, ac tenebræ, cæcitas, surditas, & aliæ priuationes. Si ergo aliæ priuationes identificantur cum aliquo positio, etiam priuatio, in qua consistit peccatum habituale, identificatur cum aliquo positio: si aliæ priuationes sunt puræ priuationes, cum nullo positio identificata, ac sunt entia abusiua, & solùm abusiue causata, etiam priuatio, in qua consistit peccatum habituale, cum nullo positio identificatur, & est ens abusiuum, & solùm abusiue causatum.

QVAESTIO XXXVII.

Proponuntur, & examinantur alia sententia de essentia peccati habitualis, tum personalis, tum originalis.

S. Thomas 1. 2. quæst. 86. art. 1. & 2.

1. **P**roposita, & explicata nostra sententia, sequitur, vt examinemus alias opiniones.

2. Circa essentiam igitur peccati habitualis, tum originalis, tum personalis plures fuerunt errores hæreticorum, & opiniones Scholasticorum. Primus error absurdissimus fuit Matthiæ Illyrici, qui, vt refert Bellarminus tomo 4. lib. 5. de amissione gratiæ, & de statu peccati, cap. 1. docuit, quod sicut cum homo moritur, corpus substantialiter mutatur, & loco animæ accipit formam substantialem cadavericam, sic cum Adam peccauit, anima rationalis mutata est substantialiter, & loco imaginis substantialis Dei accepit imaginem substantialem diaboli. Proportionaliter dici potest, quod perseverare habitualiter in peccato mortali personali est loco imaginis Dei habere in anima imaginem substantialem diaboli per peccatum personale inductam.

3. Reijcitur hic error, primò, quia omnes Patres contra Manichæos docent peccatum non esse substantiam, vel essentiam, aut naturam; sed iuxta hunc errorem peccatum originale est forma quædam substantialis; ergo &c. Probatur maior, afferendo testimonia Patrum. Basilius in oratione, quod *Deus non sit author mali*, dicit, *ne imagineris propriam aliquam esse substantiam mali*. Nazianzenus oratione in sanctum lauacrum; *Crede nullam esse mali essentiam*; Ambrosius lib. 1. Hexameron, cap. 8. *utique non substantialis, sed accidens*

est malitia; Augustinus lib. 7. Confessionum, cap. 12. *malum illud, quod querebam, unde esset, non est substantia, quia si substantia esset, bonum esset*. Idem docet pluribus alijs locis.

4. Reijcitur secundo: nam omnes Patres execrantur Manichæos, quod dicerent malum esse substantiam quandam, quam non fecerit Deus, & quod in nobis fons, & origo omnium peccatorum non sit liberum arbitrium, sed aliqua substantia mala non facta à Deo; sed hæc sequuntur ex illo errore: nam malum peccati originalis est substantia, quam non fecit Deus, sed diabolus, & non liberum arbitrium à Deo factum, sed hæc substantia mala in nobis est fons, & origo omnium peccatorum; ergo &c.

5. Reijcitur tertio, nam sequitur hominem prout nunc est constare ex duplici substantia, altera bona, & facta à Deo, altera mala, & facta à diabolo; quod etiam spectat ad errorem Manichæorum. Secundo sequitur, quod anima rationalis per peccatum fuerit substantialiter mutata, & corrupta, quod est contra fidem, & rationem, quæ docet animam rationalem esse substantialiter immortalem, & incorruptibilem. Tertio sequitur animam Adami post peccatum non fuisse substantialiter eandem, quæ peccauerat. Sequuntur alia etiam absurda.

6. Secundus error est quorundam Lutheranorum, qui, vt refert Bellarminus loco citato, docuerunt peccatum originale supra hoc, quod est peccasse in Adamo, addere prauos motus, & prauas omissiones contra legem Dei, quibus nimirum culpabiliter omitimus Deum cognoscere, in Deo sperare, ac potius Deum contemnimus, irascimur in Deum, eumque iudicantem fugimus. Proportionaliter dici potest peccatum personale moraliter perseverare per prauos motus ab actu peccati indefinenter emanantes.

7. Reijcitur: nam infantes cum careant vsu rationis, & fortasse aliquo tempore post primam conceptionem careant etiam vsu sensuum, nullos habent prauos motus, & prauas omissiones contra legem Dei, quam penitus ignorant; ergo si peccatum originale consisteret in his prauis motibus, & omissionibus, non haberent peccatum originale.

8. Respondent aliqui etiam in infantibus dari aliquem vsu rationis, & prauos motus mentis.

9. Sed hoc primo repugnat experientiæ; ideoque Augustinus libro primo de peccatorum meritis, & remissione, capite 35. irridet quosdam Pelagianos, qui in infantibus recentem natis dicebant dari peccata actualia. Secundo repugnat Apostolo, qui ad Romanos nono de Elau, & Iacob in utero matris existentibus dicit: *cum nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent, aut mali*. Confirmatur: nam in adultis dormientibus sæpe nulli sunt motus mentis, imò nec sensus; ergo tunc in